

8. Slovenské strategické fórum

Spoločná bezpečnostná a obranná politika po summite NATO v Chicagu

Závery z 8. Slovenského strategického fóra, ktoré sa konalo
v dňoch 15. - 16. júna 2012 v Stupave

Úvod

V poradí ôsme Slovenské strategické fórum (ďalej SSF) sa konalo v Stupave v dňoch 15. a 16. júna 2012.

Cieľom fóra bolo zhodnotenie hlavných výsledkov summitu NATO v Chicagu a ich dopadu na jednotlivé aspekty globálnej, európskej a slovenskej bezpečnostnej politiky. Summit priniesol dôležité závery vo vzťahu k ďalšiemu pôsobeniu spojencov v Afganistane, ako aj k rozvoju vojenských spôsobilostí a partnerskej politiky. Aliancia sa dohodla na ukončení svojho pôsobenia v Afganistane v jeho súčasnej podobe do konca roku 2014, schválila projekty, ktoré by mali posilniť spôsobilosti spojencov bojovať proti aktuálnym hrozbám a potvrdila dôležitosť pokračovania spolupráce s partnermi. Summit tak ponúkol niekoľko námetov na diskusiu viac ako tridsiatich expertov zastupujúcich štátne, mimovládne i akademické inštitúcie.

Debata prebehla v štyroch paneloch, rozdelených podľa charakteru dopadov jednotlivých záverov summitu. Prvý panel sa preto zamerával na všeobecné zhodnotenie stretnutia hláv štátov a vlád krajín Severoatlantickej aliancie a jeho možný vplyv na bezpečnostné dianie na globálnej úrovni. Podstatne špecifickejší prístup bol zvolený v paneli druhom, keďže diskutujúci sa sústredili na zhodnotenie dopadov summitu na ďalšie dianie v Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike EÚ (ďalej SBOP EÚ). Národný rozmer pridala fóru diskusia v treťom paneli, ktorý sa zamýšľal nad tým, čo bude summit znamenať pre vývoj bezpečnostnej a obrannej politiky SR. Štvrtý panel ponúkol pohľad na závery summitu očami mladých profesionálov venujúcich sa, pracovne či študijne, bezpečnostno-politickým otázkam. Hlavné myšlienky z diskusie zachytávajú čiastkové závery na konci každej kapitoly.

Summit NATO v Chicagu – závery pre globálnu bezpečnosť

SSF v tomto paneli diskutovalo o všeobecnom význame summitu v Chicagu, jeho základných záveroch a východiskách pre budúcnosť globálnej bezpečnosti. V úvodnej debate o jeho význame bolo zdôraznené, že aj keď sa nedá povedať, že by bol summit „bombastický“, nastolil konkrétnu agendu vyplývajúcu z vývoja situácie od ostatného lisabonského summitu. Patri k summitom, po ktorých pokračuje rozpracovanie ich záverov do konkrétnej agendy a preto sa dá zaradiť hoci nie k prelomovým, ale bezpochyby k pragmatickým, ktoré prinášajú rozhodnutia. Prezentované boli názory predovšetkým na tri základné problémy, ktoré summit riešil: Afganistan do roku 2014 a po ňom, fungovanie NATO do budúcnosti (balík obranných spôsobilostí) a problematika partnerskej politiky Aliancie.

V diskusii o Afganistane prevládli otázky agendy po roku 2014, vzhľadom na to, že NATO síce nebude vedúcou silou v zabezpečení ďalšieho fungovania afganského štátu, ale zostane v krajine zaangažované predovšetkým v procese

výcviku afganských ozbrojených síl. Diskusia vychádzala zo skutočnosti, že rokom 2014 síce skončí bojová „vojenská“ operácia ISAF, avšak nie je doposiaľ dostatočne jasný konkrétny spôsob prítomnosti Aliancie (aj keď je zrejmé, že nová operácia bude zameraná na výcvik). Do ukončenia operácie ISAF bude dôležité nielen odovzdať zodpovednosť za bezpečnosť krajiny do rúk Afgancov, ale tiež zaručiť, aby nebola znížená bezpečnosť vojakov NATO, či už tých, ktorí budú odchádzať, ale aj tých, ktorí zostanú v krajine naďalej. V priebehu diskusie sa vyskytli niektoré skeptické postoje ku schopnosti afganských bezpečnostných síl zaručiť bezpečnosť po roku 2014 a v súvislosti s tým i otázky, či odchod v roku 2014 nie je unáhľený. Táto analytická otázka je relatívne rozšírená, a to nielen v celom transatlantickom priestore.

Otázky vyvoláva i ďalšie budovanie modernej afganskej spoločnosti (nation building). Diskutujúci sa zhodli, že situácia v Afganistane nebude závisieť len od konania NATO, ale širokej komunity štátov, pričom dôležitú úlohu zohrá konferencia o budúcnosti krajiny v Tokiu v júli 2012. Dôležitá je tiež regionálna podpora susedných krajín, čo summit v Chicagu riešil iba marginálne. Diskusia sa v tejto súvislosti okrajovo dotkla i postojov Pakistanu a možných krokov Aliancie voči nemu, keďže doterajšie kroky Islamabadu sa dajú hodnotiť prinajmenej ako rozporuplné. V tejto súvislosti sa dajú predpokladať skôr bilaterálne kroky jednotlivých členských štátov NATO, ako nejaký koordinovaný postup Aliancie. V kontexte zapojenia ďalších aktérov k riešeniu otázky budúcnosti Afganistanu diskutujúci poukázali na absenciu vízie užšej spolupráce NATO s Európskou úniou ale aj konkrétnejšieho záveru smerom k Organizácii spojených národov.

Vo vzťahu k balíku obranných spôsobilostí vychádzala diskusia z faktorov, ktoré budú ovplyvňovať ich ďalšie rozvíjanie. Kľúčovým bude naďalej vplyv svetovej ekonomickej krízy, ktorý prehĺbi trend finančných obmedzení na obranu v jednotlivých štátoch. Z vojenského hľadiska to budú operačné ponaučenia z Afganistanu a Líbye. Najmä v Líbyi sa ukázalo, že európske štáty NATO dokážu síce viesť vojenskú operáciu, stále to ale nie sú schopné bez amerických spôsobilostí. Vplyv na potrebu skvalitňovať spôsobilosti európskych štátov bude podľa SSF ovplyvňovať aj zmena paradigmy USA, t. j. reorientácia z Európy na ázijsko-pacifický región.

Z hľadiska vplyvu klesajúcich vojenských rozpočtov je možné uvažovať o tom, či a do akej miery tento trend zníži úroveň ambície Aliancie na počet a rozsah operácií. Fórum sa zhodlo, že úroveň ambícií je možná či dokonca pravdepodobná, nie je ale jasné, v akom rozsahu. Je zrejmé, že po výraznom stiahnutí sa z Afganistanu v dohľadnom čase poklesne „operačné tempo“, k čomu vo veľkej miere prispeje politická neochota použiť a nasadiť spôsobilosti vo väčšom rozsahu. Dôraz bude preto s najväčšou pravdepodobnosťou položený skôr na účasť v menších operáciách výcvikového typu ako aj posilňovanie interoperability vo forme rastúceho počtu spoločných cvičení.

Odpoveďou na otázku skvalitňovania spôsobilostí aj pri poklesoch vojenských rozpočtov je iniciatíva „inteligentnej obrany“ (Smart Defence), ktorá sa stala oficiálnym jazykom NATO. Orientácia týmto smerom bude znamenať investície do priorit, čo bude vyžadovať aj posúdenie národných priorit a prijatie rozhodnutí, do ktorých z nich investovať menej, alebo vôbec. NATO pôjde skôr cestou medzinárodných projektov, a to nielen vo vyzbrojovaní, ale i vo výcviku a ďalších oblastiach. Súčasne bude potrebná špecializácia, teda rozvíjanie tých spôsobilostí daného štátu, v ktorých má adekvátnu kvalitu. To však prináša riziko opustenia niektorých spôsobilostí, ktoré v lepšej kvalite poskytnú iní spojenci. Tento proces predpokladá narastanie úlohy obranného plánovania tak, aby pri nadobúdaní spôsobilostí jednotlivé štáty neinvestovali bezhlavo a bola zaručená vzájomná koordinácia.

Diskutujúci sa venovali aj najvýznamnejším projektom, najmä projektu AGS (Alliance Ground Surveillance). Jeho pokrok nie je iba v nasadení komplexných prostriedkov na monitorovanie zemskeho povrchu (prehľadu pozemnej situácie), ale aj v tom, že po obstaraní bude v kolektívnom vlastníctve NATO, pričom prevádzka sa bude financovať podielovo. Vo vzťahu k tejto oblasti záverov summitu bolo jednoznačne zdôraznené, že inteligentná obrana nemôže nahradiť nové investície do obrany. Ozbrojené sily nemôžu existovať bez modernizácie, aj keď tá je pri súčasnej finančnej situácii a rastúcich zložitá. Je preto nevyhnutné, aby jednotlivé modernizačné programy a rozvojové projekty boli vzájomne koordinované, čo platí aj o prepojení projektov „inteligentnej obrany“ NATO s projektmi EÚ v rámci iniciatívy „Pooling & Sharing“.

V oblasti partnerskej politiky bude v budúcnosti zohrávať čoraz väčšiu úlohu širšie zapojenie partnerov mimo NATO. Aj v tomto aspekte poskytla operácia v Líbyi dôležitý poznatok, a to že NATO dokázalo vďaka nej získať nových partnerov. Podstata nie je iba vo vojenskej podpore, ale predovšetkým v politickom význame partnerstiev. Vystupujúci a diskutujúci sa zamerali na posúdenie stretnutia NATO s predstaviteľmi reprezentatívnej skupiny trinástich vybraných štátov a so štyrmi aspirujúcimi štátmi.

Pri hodnotení stretnutia „28 + 13“ bolo brané do úvahy, že niektoré štáty nemusia s nami zdieľať všetky hodnoty, ale môžu sa podieľať v oblasti obrany. Preto bolo aj zložitým stanoviť obsah rozhovorov v Chicagu. Cieľom bolo ukázať im, že nie sú partnermi iba pre jednu operáciu, ale aj pre budúcnosť a pre bezpečnostné výzvy ktoré sú spoločné pre všetkých. V súvislosti s problematikou partnerstiev členovia SSF poukázali na niektoré problémy vo vzťahu k Rusku. Na Lisabonskom summite bolo Rusko pozvané k čiastkovým projektom v Afganistane, pričom sa rávalo, že pokrok v malých projektoch sa premietne aj do väčších vecí, napríklad v oblasti konvenčných zbraní alebo protiraketovej obrany. Tento predpoklad nevyšiel, zmena sa nedosiahla. Rozobratý bol nezáujem ruského prezidenta Putina o účasť na summite, čo zapríčinilo že ruská reprezentácia bola na

pomerne nízkej úrovni. SSF konštatovalo, že pokrok s Ruskom od Lisabonského summitu nenastal, skôr sa niektoré problémy vyostřili. Rusko ako reakciu na rozmiestňovanie prvkov PVO reaguje rozmiestňovaním rakiet v Kaliningrade a nevyklučuje zadanie niektorých európskych teritórií do cieľov svojich rakiet. Budúcnosť partnerskej politiky s Ruskom tak ostáva nateraz nejasná. Napriek tomu sa diskutujúci zhodli, že NATO by nemalo rezignovať na ďalšie snahy o otepľovanie vzájomných vzťahov s Moskvou.

Vo formáte „28 + 4“ prístupové štáty nedostali konkrétny termín, takže summit ďalšie rozširovanie bližšie nešpecifikoval. Hoci najviac v prístupovom procese urobila Čierna Hora, v diskusii k tejto skupine štátov najviac rezonovalo Macedónsko. Nielen z hľadiska sporov o názov štátu, ale predovšetkým pre vyostrovanie vnútorných sporov, čo robí problém v prístupovom procese. Na druhej strane existuje frustrácia Macedónska z oddaľovania prijatia do NATO. Diskutujúci sa skôr priklonili k jeho členstvu v NATO, keďže oddaľovanie prijatia môže iba zosťriť vnútornú situáciu.

Čiastkové závery:

- Je dôležité detailne posúdiť formu ďalšieho pôsobenia Aliancie v Afganistane po roku 2014, pričom však NATO nemôže ostať pri budúcej podpore krajiny osamotené.
- Napriek rozvoju projektov inteligentnej obrany je nevyhnutné posilniť investície do obrany a modernizácie ozbrojených síl.
- Je potrebné pokračovať v diskusii s Ruskom a hľadaní ciest na budúci vstup Macedónska do NATO.

Summit NATO v Chicagu – závery pre SBOP EÚ

Zhodnotenie dopadov summitu NATO v Chicagu na ďalší vývoj SBOP EÚ ponúkol druhý panel prvého dňa fóra. Z vystúpení vyplynulo, že na SBOP mal summit malý priamy vplyv, pričom došlo k potvrdeniu viac alebo menej rozpracovaných tém s rôznou úrovňou úspešnosti. Napriek tomu má SBOP stále vo vzťahu k NATO výrazné miesto, čo potvrdila aj účasť najvyšších predstaviteľov únie v Chicagu (Barosso, Rompuy, Ashtonová). EÚ pritom už pre NATO nie je hrozbou, ale je skôr vnímaná ako príležitosť, z ktorej bude profitovať väčšina európskych členov Aliancie. SBOP je teda už dlhšie praktickým nástrojom, ktorý môže pomôcť aj posilneniu bezpečnosti a obrany NATO.

Na druhej strane platí, že množstvo vecí sa v rámci SBOP nerieši. Členské štáty akoby mali v sebe jasnú autocenzúru, preto sa SBOP rozvíja veľmi pomaly, ambícia má klesajúcu tendenciu a do popredia sa pretláča skôr civilný manažment a postkonfliktná rekonštrukcia, čo je v rozpore s očakávaniami z konca 90. rokov (spoločná európska obrana stále len v rovine vízie). Motivačné faktory sa pritom

objavujú skôr mimo únie, ako v nej. Tlak USA na Európu pre viac výdavkov do obrany nie je vôbec nový, objavuje sa už od 50. rokov minulého storočia. Vyššie európske investície a následná výraznejšia zmena negatívneho trendu je však v nedohľadne.

Pozitívny posun môžu znamenať spoločné projekty. Mnohonárodná spolupráca je pritom v NATO podstatne dynamickejšia, EÚ by sa preto mala prispôbiť tomuto vývoju. Napriek tomu EÚ dnes ponúka viacero projektov, ktorých úspešná realizácia bude znamenať výrazné posilnenie európskych vojenských spôsobilostí a môžu byť tak prínosom aj pre Alianciu: tankovanie za letu, vojenské zdravotníctvo, výcvik, vojenský výskum. Veľký význam má pritom v celom systéme vzájomných vzťahov Európska obranná agentúra. Problémom však zostávajú zacyklené inštitucionálne vzťahy, bez ktorých sa situácia nepohne z miesta, ale aj zastaralý strategický rámec a interpretácia priorít (Európska bezpečnostná stratégia ešte z roku 2003). Komplikujúcim faktorom pre ďalší rozvoj SBOP môže okrem toho byť i vytvorenie tzv. dvojrychlostnej Európy, čo môže mať výrazný vplyv aj na vývoj bezpečnostnej a obrannej politiky SR (podľa toho, do ktorej skupiny sa zaradi).

Diskutujúci sa zhodli, že očakávať výraznejšie zmeny vo všetkých uvedených dimenziách v krátkodobjšom výhľade nie je príliš reálne. To však vytvára otázku o udržateľnosti tohto spôsobu fungovania bez spoločných priorít, percepcie hrozieb a vojenských kapacít. Potenciálne by vývoj udalostí mohol urýchliť silný európsky líder, faktom však zostáva, že identifikovaný kandidát – Nemecko – sa k tejto úlohe z viacerých dôvodov (historické, personálne) veľmi nehlási. Absentuje tak faktor, ktorý by dotlačil členské štáty EÚ k aktívnejšiemu prístupu. NATO bolo v 90. rokoch šikovnejšie v „hľadaní hrozby“, rovnako tak princíp spoločného záväzku je v Aliancii podstatne silnejší, ako v únii. Za istých okolností by však mohol v NATO hroziť obdobný scenár ako v EÚ, keďže po ústupe USA a ich väčšej mimoeurópskej orientácii sa Aliancia môže stať viac regionálnou organizáciou s geograficky a kapacitne vymedzeným pôsobením. Konsenzus pre budúce operácie bez angažovaného hegemóna bude zložitejší. Angažovanosť aliancie sa stane viac selektívna. Bezpečnostnými a obrannými aktérmi budú viac jednotlivé krajiny než aliancia ako celok. Ak sa tento obraz naplní, SBOP poslúži nielen ako komplementárny praktický nástroj, ale aj ako zdroj analytických a myšlienkových východísk pre posudzovanie kvality a fungovania aliancie. Toto môže byť intelektuálne zaujímavé cvičenie, ale politicky problematické realita z pohľadu bezpečnosti a obrany v Európe.

Diskusia potvrdila názor, že minimálne v tomto období platí, že EÚ je odsúdená na ad hoc reakcie, regionálnu spoluprácu a vytvorenie akéhosi spoločného katalógu hrozieb (nie priority). SBOP by pritom po summite v Chicagu mala stále zostať primárne politickým projektom a nástrojom EÚ, ktorý potrebuje podporu aliancie a hlavne väčší príspevok členských krajín únie.

Čiastkové závery:

- Je dôležité posilňovať inštitucionálne a odborné kapacity Európskej obrannej agentúry v záujme rozvoja európskych obranných spôsobilostí a posilňovania vojenskej spolupráce v rámci EÚ i navonok.
- Spoločný katalóg hrozieb EÚ by mohol umožniť rýchlejšie zhodnotenie vznikajúcich krízových situácií.
- Je nevyhnutné posilňovať európsku strategickú kultúru a pri posudzovaní národných záujmov brať do úvahy aj širšie európske a nielen úzke národné ciele.
- Za vhodných podmienok a s väčším príspevom členských štátov môžu nové spôsobilosti EÚ výrazne prispieť aj k posilneniu NATO.

Čo predstavujú závery summitu NATO pre bezpečnostnú a obrannú politiku SR

V úvode druhého dňa sa účastníci fóra zamerali na hodnotenie dopadov summitu NATO na budúcnosť bezpečnostnej a obrannej politiky Slovenska. Keďže summit bol skôr „obránný“ (dva z troch panelov mali silnú obrannú dimenziu), dopady možno očakávať najmä v súvislosti s rozvojom vojenských spôsobilostí. Vo vzťahu k ďalším plánom Slovenska v Afganistane je potrebné zamerať sa na využitie špeciálnych síl (rozšírenie súčasnej skupiny na jednotku cca 120 ľudí), ale aj na tie spôsobilosti, ktoré sú nedostatkové (najmä jednotka na likvidáciu nevybuchnutej munície) a výcvikové kapacity (vojenská polícia, húfnice a pod). Pri rozvíjaní projektov inteligentnej obrany treba prioritizovať mnohonárodnú spoluprácu a špecializovať na princípe „by design“, teda nie uprostred procesu zmien spôsobilostí, ale dopredu premysleným spôsobom. Obrannú spoluprácu je pritom potrebné rozvíjať na všetkých úrovniach - nielen aliančnej a európskej (príkladom zapojenie SR do obstarania AGS, ale i politické zapojenie do PRO), ale pokračovať i v zintenzívňujúcej sa regionálnej (najmä v rámci V4) a bilaterálnej (naďviazať na dobré výsledky spolupráce s Českou republikou). Výzvou ostáva aj pôsobenie SR v ďalších reformných procesoch Aliancie. SR totiž bude musieť nájsť prostriedky na navýšenie svojho vojenského zastúpenia v novej veliteľskej štruktúre (naviac približne o 3 milióny EUR ročne), ale tiež reagovať na nový systém obranného plánovania, ktorý posilňuje konzultačný mechanizmus a akákoľvek zmena bude musieť byť dopredu oznámená Aliancii. Otázkou zostáva i to, akým spôsobom sa bude v nasledujúcom období naplňovať politicko-vojenská ambícia SR v súvislosti s našim operačným nasadením, keďže väčšie operácie v rozsahu napr. 100 tisíc vojakov budú asi na dlhšie minulosťou.

Množstvo otázok a potenciálu však summit otvoril pre Slovensko aj v politickej rovine. Veľmi dôležité je venovať dostatočnú pozornosť príprave civilných expertov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, ktorých využitie rozšíril nedávno prijatý zákon. Prísľubom je vytvorenie koordinačnej skupiny vytvorenej pod dohľadom ministra zahraničných vecí a ktorej úlohou je implementovať

zákon do praxe. Inšpiráciou by pritom mohla byť aj doktrína pre oblasť rozvoja civilno-vojenskej spolupráce. Slovensko tiež môže prispievať k rozvoju krízových oblastí (v tomto čase najmä Afganistan) svojou rozvojovou pomocou (pre Afganistan do roku 2011 preinvestovaných 1,78 mil. EUR) ale tiež zvýšením podnikateľských a obchodných aktivít. V rámci nich si nemôže dovoliť príliš široké aktivity, preto sa diskutujúci zhodli na potrebe špecializácie a pritiahnutí podnikateľov priamo do Afganistanu. (napr. z oblasti odminovania). Zo strany slovenských firiem si to však vyžaduje aktívnejší prístup, zo strany štátnych inštitúcií zase jasnejšie stanovenie stratégie a priorít. Pomôcť by mohlo i otvorenie diplomatického zastúpenia v Kábule, keďže v súčasnosti je oblasť Afganistanu diplomaticky pokrývaná z iránskeho Teheránu.

Ďalšou otvorenou otázkou je postup pri využívaní partnerskej politiky. Viacero partnerstiev totiž existuje skôr formálne, no reálne vykazujú málo činnosti (EAPC, Stredomorský dialóg). Vzhľadom na súčasnú situáciu v ruskej a ukrajinskej politike by sa Slovensko malo sústrediť najmä na rozvíjanie vzťahov v ašpirantmi na Balkáne. Hlavným favoritom na vstup je Čierna hora, SR má však tradične dobré vzťahy aj so Srbskom a Bosnou a Hercegovinou. Jednou z možností pre Slovensko je dokonca prevziať pri rozvoji niektorých z týchto väzieb i líderskú pozíciu v rámci Aliancie. Experti sa tiež zhodli, že netreba zabúdať ani na budúci rozvoj spolupráce s partnermi, ktorí sú vojensky aktívni v operácii ISAF v Afganistane (napr. Austrália). Treba tiež využívať spoluprácu v rámci ďalších formátov, ktoré posilňujú vzťahy s rovnakými partnermi, či už v rámci EÚ alebo OSN, ale aj zosúladením bilaterálnych alebo multilaterálnych krokov.

Čiastkové závery

- Je potrebné detailne posúdiť možnosti budúceho pôsobenia SR v Afganistane (napr. aj vo forme strednodobej stratégie), a to nielen prostredníctvom spôsobilostí vojenského charakteru (výcvik), ale tiež širším zapojením civilných expertov a podnikateľskými subjektmi.
- Ozbrojené sily je nevyhnutné špecializovať v súlade s dlhodobými trendmi v Aliancii a na základe dopredu podrobne zvážených alternatív ich ďalšieho rozvoja a pôsobenia.
- Obrannú spoluprácu na aliančnej úrovni rozvíjať najmä posilňovaním spoločných regionálnych a bilaterálnych kapacít.
- Aktívne pôsobiť v oblasti partnerskej politiky Aliancie, najmä voči kandidátskym krajinám na vstup.
- Pri presadzovaní cieľov v oblasti bezpečnosti posilňovať rezortnú spoluprácu a vzájomnú koordináciu inštitúcií (najmä medzi Ministerstvom zahraničných vecí a Ministerstvom obrany).

SBOP EÚ v zmysle záverov summitu NATO očami mladých profesionálov

Mladí profesionáli sa pri svojich vystúpeniach v mnohom

stotožnili s hodnoteniami, ktoré zazneli v predošlých paneloch. Chicago v mnohých aspektoch vhodne nadviazalo na summit v Lisabone a v niektorých prípadoch ho je možné považovať za implementačný summit. Čo sa týka potenciálnych nových členov, nebol síce rozširovací, ale vytvoril predpoklady na to, aby ďalší summit takým bol. Do istej miery ho však ovplyvnili dva dôležité faktory: 1. výdavky USA vs. Európa sú v pomere 75 ku 25%, pričom však hlavný problém nespočíva v tom, že by Európa dávala na obranu málo, ale v tom, že neinvestuje dostatočne efektívne (nízky podiel výdavkov na vojaka, pričom neefektívnosť sa prejavuje najmä na úrovni hospodárenia členských štátov, nie na úrovni Aliancie ako celku); 2. Rusko stiahlo nedávno z NATO svojho veľvyslanca, no nenahradilo ho nikým, čo je prejavom zhoršenia vzájomných vzťahov.

V súvislosti so vzťahmi k EÚ bol summit skôr sklamaním. Podobne ako na stretnutí hláv štátov a vlád, aj na summite mladých atlanticistov, ktoré prebiehalo na okraj „veľkého“ summitu, bola téma európskej spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky takmer neviditeľná – oveľa viac sa hovorilo o Afganistane, inteligentnej obrane či reorientácii americkej zahraničnej politiky. Toto však nemusí byť dlhodobým javom, keďže kríza môže mať silný pozitívny vplyv na prehĺbovanie dôvery (nielen) medzi oboma organizáciami. Negatívnejšie videnie však vidí za pomaly sa rozvíjajúcimi sa vzťahmi NATO a EÚ hlbšiu krízu súčasnej európskej a transatlantickej bezpečnostnej architektúry. Najmä Európa akoby stratila skutočných lídrov a silný príbeh, ktorý ju posledné desaťročia formoval. Z toho vyplýva potreba zmien v tejto architektúre, otázne však je, ako by tieto zmeny mali vyzeráť.

Diskutujúci sa zhodli, že pre opätovné rozvinutie vzťahov medzi EÚ a NATO bude dôležité, do akej miery sa zosúladiť ich jednotlivé iniciatívy. Pritom treba preferovať skôr malé iniciatívy a na nich postupne budovať vzájomnú dôveru. Motorom zracionalizovania spolupráce pritom budú skôr jednotlivé členské štáty, úloha Európskej služby pre vonkajšiu činnosť bude v tomto procese skôr marginálna.

Čiastkové závery:

- Je potrebné zosúladiť iniciatívy NATO a EÚ tak v obrannej, ako aj politickej oblasti v záujme prehĺbenia ich vzájomných vzťahov.
- Je vhodné zamerať sa na zhodnotenie fungovania transatlantickej bezpečnostnej architektúry v celej jej komplexnosti a zvážiť potenciálne modifikácie. ■

2012

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy

Sládkovičova 7

811 06 Bratislava

www.cenaa.org